

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Ajankohtaiskatsaus yksityisiä sosiaalipalveluja koskevaan lupahallintoon

- Vuoden 2023 alussa voimaantulleiden sosiaalihuolto- ja vanhuspalvelulakien muutosten vaikutukset

SOTE-valvontawebinaari 29.3.2023

ylitarkastaja Anssi Tulkki

Lainmuutokset

Lainsäädännön muutos 1.1.2023 lukien

- Lainsäädäntöuudistuksessa parannetaan erityisesti sosiaalihuoltolain kotiin annettavia palveluja ja asumispalveluja
- Muutettavat lait
  - Sosiaalihuoltolaki
  - Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemista ja iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista (Vanhuspalvelulaki)
  - Asiakasmaksulaki
  - Laki yksityistä sosiaalipalveluista

Samanaikaisesti voimaan astunut muu merkittävä lainsäädäntö

- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021 (Järjestämislaki)
  - Lakia sovelletaan hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen, kehittämiseen, ohjaukseen ja valvontaan

Lain muutoksen toimeenpanon ohjaus

Lain toimeenpanon tueksi on annettu ohjausta:

- STM
  - Kuntainfo 8/2022
  - Koulutusmateriaali osoitteessa: <https://stm.fi/-/kotiin-annettavien-palveluiden-ja-asumispalveluiden-muutoksista-tietoa-monella-tavalla>
- Valvontaviranomaisten ohjaus
  - Ohje 28.12.2022 - Sosiaalihuoltolain ja vanhuspalvelulain uudistuksen vaikutukset lupahallintoon ja valvontaan
  - Ohje osoitteessa: <https://www.valvira.fi/-/muutoksia-sosiaalipalvelujen-lupa-ja-rekisterikaytantoihin>

Lupahakemus- ja ilmoituslomakkeiden päivitys

Lakimuutosten vuoksi tehdyt päivitykset:

1. Lupahakemukset on päivitetty uutta lainsäädäntöä vastaavaksi
  - Palvelualamuutokset on tehty myös lupahallinnon sähköisessä asiointissa
  - Paperilomakkeet on päivitetty vastaavasti
2. Ilmoituksen varaisia sosiaalipalveluja koskevat lomakkeet (avit) on päivitetty
  - Uudet palvelualat tuotu lomakkeisiin
3. Muutokset Valveri –rekisteriin (1.1.-31.12.2023 väliseksi ajaksi)
  - Rekisteriin on tehty vastaavat muutokset kuin hakemuksiin
  - Tulevassa Soteri –rekisterin valmistelussa huomioidaan lain muutoksen vaikutukset
    - Valvotalaki (He 299/2022) hyväksytty ja voimaantulo 1.1.2024 lukien

Palvelut, joita ei enää rekisteröidä

Sosiaalihuoltolain muutosten voimaantulon myötä 1.1.2023 lukien seuraavia sosiaalipalvelua ei enää tallenneta Valveri -rekisteriin:

1. Tehostettu palveluasuminen
  2. Kotipalvelu
  3. Tukiasuminen
  4. Palveluasuminen
  5. Muu asumispalvelu (tarpeettomana)
- Näiden palvelujen rekisteröinnit säilyvät Valverissa, mutta palvelut ”passivoidaan” siten, että uusia rekisteröintejä tai muutoksia rekisteröintiin ei voida tehdä

Uudet Valveri -rekisteriin talletettavat sosiaalipalvelut

Lain muutoksen myötä rekisteriin tallennetaan seuraavia uusia sosiaalipalveluja:

1. Luvanvaraiset palvelut

- Ympärivuorokautinen palveluasuminen (Shl 21 c §)

2. Ilmoituksenvaraiset palvelut

- Lapsiperheen kotipalvelu (Shl 18 a §)
- Tukipalvelut (Shl 19 §)
- Kotihoito (Shl 19 a §)
- Tilapäinen asuminen (Shl 21 §)
- Tuettu asuminen (Shl 21 a §)
- Yhteisöllinen asuminen (Shl 21 b §)
- Sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta yhteisöllisessä asumisessa (Shl 21 b)

Tarvittavat toimenpiteet hyvinvointialueilla

Hyvinvointialueiden tulisi suunnitella omat menettelytapaprosessinsa, jotka liittyvät yksityisiä sosiaalipalveluja koskeviin lupahallinnon prosesseihin:

1. Miten ja kenen toimesta yksityisiä sosiaalipalveluja koskevat ilmoitukset otetaan vastaan ja käsitellään ja siirretään aluehallintovirastolle (SospaL:n 11-13 §)
  - Ilmoituksenvaraisten sosiaalipalvelujen tuottamista koskeva ilmoitus
  - Toimintayksikön vastuuhenkilön vaihtoa ja toiminnan lopetusta koskeva ilmoitus (ilmoituksenvaraiset sosiaalipalvelut)
2. Kuka antaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja koskeviin *lupahakemuksiin* ja aluehallintovirastolle toimitettaviin *ilmoituksiin* liittyvät lausunnot
  - STM:n yksityisiä sosiaalipalveluja koskevan asetuksen (1053/2011) mukaan palvelujen tuottajan tulee liittää lupahakemukseen tai ilmoituksenvaraisia palveluja koskevaa ilmoitukseen HVA:n lausunto
  - Lausunnon antaa sosiaalihuollosta vastaavan toimielin tai toimielimen määräämän viranhaltija
3. Miten hyvinvointialueella tallennetaan tiedot niistä palvelujentuottajista, jotka tuottavat ainoastaan Shl 19 §:n mukaisia tukipalveluja

Lapsiperheen kotipalvelu (18 §)

Lapsiperheille tarkoitettu arjen toimintakykyä turvaava ja vahvistava palvelu, johon sisältyy;

- Hoito ja huolenpito
- Lapsen hoidon ja kasvatuksen tukeminen
- Aterioiden valmistamiseen, vaatteiden huoltamiseen ja kodin siisteydestä huolehtimiseen liittyvät tehtävät
- Muiden jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittaminen ja niissä avustaminen
  - Esimerkiksi kodin ulkopuolella tapahtuvaan asioiden hoitamiseen liittyvä tuki ja ohjaus.
- HE:n mukaan perhe voi tarvittaessa olla oikeutettu Shl 19 §:n mukaisiin tukipalveluihin

Rekisteröintimenettely:

- Ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta PT tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle ja palvelu tallennetaan Valveri –rekisterin lupaviranomaisen toimesta kun toimintaedellytykset täyttyvät

Tukipalvelut (19 §)

- Tukipalveluina järjestetään henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisesti
  - Ateriapalvelua
  - Vaatehuoltopalvelua
  - Siivouspalvelua
  - Asiointipalvelua
  - Osallisuutta ja sosiaalista kanssakäymistä edistävää palvelua
- Tukipalvelut on sosiaalipalvelu, josta hyvinvointialueella on järjestämisvastuu
  - Palvelun tarve arvioidaan ja tarvittaessa kirjataan asiakassuunnitelmaan ja palvelun myöntämisestä tehdään hallintopäätös

Rekisteröintimenettely:

- Ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta palvelujen tuottaja tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle
  - a) Palvelua ei talleteta Valveri –rekisteriin, mikäli palveluntuottaja tuottaa ainoastaan tukipalveluja eikä muita sosiaalipalveluja
  - b) Lupaviranomainen tallentaa tukipalvelut rekisteriin, mikäli palveluntuottaja tuottaa myös muita sosiaalipalveluja. Tukipalvelut tallennetaan rekisteriin myös niissä tilanteissa, joissa toimintayksikön nykyiseen palvelutarjoomaan lisätään tukipalvelut uutena tuotettavana sosiaalipalveluna.

Kotihoito (19 a §)

(1/2)

Palvelu, jolla huolehditaan, että henkilö suoriutuu jokapäiväiseen elämään kuuluvista toiminnoista kodissaan ja asuinympäristössään.

1. Hoito- ja huolenpito
  2. Toimintakykyä ja vuorovaikutusta edistävä toiminta
  3. Muu henkilön suoriutumista edistävä toiminta
  4. Kotisairaanhoidon palvelu (terveydenhuoltolain 25 §)
- Kotihoito on sosiaalipalvelu, joka voi pitää sisällään kaikki edellä mainittujen kohtien mukaiset palvelut tai vain osan niistä.
  - Hoito- ja huolenpito käsitteenä muodostaa kokonaisuuden, johon kuuluu huolehtimista asiakkaan yksilöllisistä perustarpeista, kuten ravitsemuksesta, peseytymisestä ja muusta henkilökohtaisesta hygieniasta sekä pukeutumisesta. Siihen voi kuulua myös terveydenhoidollisia tehtäviä, kuten lääkehoitoa ja asiakkaan terveydentilan havainnointiin liittyviä toimenpiteitä.
    - Hoito-käsitteen terveydenhuollollinen ulottuvuus pitää sisällään sellaisia kotihoidon työntekijän toteuttamia itsehoitoa vastaavia toimenpiteitä, jotka liittyvät terveyden ylläpitoon sekä pitkäaikaisen sairauden ohjeiden mukaiseen hoitoon
    - Kotihoitoon voidaan sisällyttää myös ne kotisairaanhoidon palvelut, jotka eivät ole vaativaa lääketieteellistä osaamista edellyttäviä terveydenhuollon palveluja ja tällöin ns. tavanomaiseen kotihoitoon sisältyvässä kotisairaanhoidossa ei edellytetä yksityisen terveydenhuollon lupaa

Kotihoito (19 a §)

(2/2)

Rekisteröintimenettely:

- Ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta PT tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle ja palvelu tallennetaan Valveri –rekisterin lupaviranomaisen toimesta kun toimintaedellytykset täyttyvät
  - Palvelun ympärivuorokautisuus ei edellytä Sospa-lain mukaisen luvan hakemista (SospaL:n 7 § 3 mom.)
  - Jos palveluntuottaja tuottaa vain kotihoidon muuta osuutta kuin kotisairaanhoidoa, palvelu arvioidaan yksityisistä sosiaalipalveluista annetun lain mukaisesti tämän palveluosuuden sisältövaatimuksilla.
  - Jos palveluntuottajan kotihoito -palvelu sisältää myös kotisairaanhoidoa, palvelujen tuottajan tulee hakea tältä osin toiminnalleen yksityisen terveydenhuollon lupa
    - Palvelujen tuottaja voi hankkia kotisairaanhoidon alihankintana toiselta palvelujen tuottajalta
    - Kotisairaanhoidoa koskevasta lupamenettelystä tullaan antamaan oma erillinen ohje / tiedote vuoden 2023 aikana

Tuettu asuminen (21 a §)

Tuetulla asumisella tarkoitetaan itsenäistä asumista, jota tuetaan sosiaaliohjauksella.

- Palveluun sisältyvä sosiaaliohjaus ja muut sosiaalipalvelut erotettu toisistaan
  - Sosiaaliohjaus kuuluisi edelleen tuetun asumisen sisältöön ja sitä olisi siten annettava kaikille tuetun asumisen asiakkaille.
  - Muita sosiaalipalveluja ei enää erikseen mainittaisi pykälässä.
  - Tuetun asumisen asiakkaalle järjestetään muita sosiaalipalveluja, kuten tukipalveluja, kotihoitoa ja esimerkiksi sosiaalista kuntoutusta näitä palveluja koskevien säännösten mukaisesti, jos palvelut osoittautuvat tarpeellisiksi asiakkaalle tehtävän palvelutarpeen arvioinnin perusteella

Rekisteröintimenettely:

- Ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta PT tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle ja palvelu tallennetaan Valveri –rekisterin lupaviranomaisen toimesta kun toimintaedellytykset täyttyvät
  - Tuettuun asumiseen sisältyvän sosiaaliohjauksen laadukas ja asiakasturvallinen toteutus edellyttää työntekijältä sosiaalihuollon hyvää tuntemusta.
  - Laissa ei erikseen ole määritelty sosiaaliohjausta tekevän työntekijän kelpoisuutta, mutta suositeltava menettelynä on se, että sosiaaliohjauksen toteuttaa sosiaalihuollon ammattihenkilö.

Yhteisöllinen asuminen (21 b §)

Yhteisöllisellä asumisella tarkoitetaan *hyvinvointialueen järjestämää* asumista *esteettömässä ja turvallisessa asumisyksikössä*, jossa henkilön hallinnassa on hänen tarpeitaan vastaava asunto ja jossa asiakkaille on tarjolla sosiaalista kanssakäymistä edistävää toimintaa, jota varten asumisyksikössä on tarkoitukseen soveltuvat tilat.

- Yhteisöllisen asumisen palvelua järjestetään eri asiakasryhmille.

Hyvinvointialue voi hankkia yhteisöllisen asumisen palvelun sopimukseen perustuen yksityiseltä palveluntuottajalta

- Palvelusetelin käyttö on yksi mahdollisuus järjestää palvelu asiakkaalle

Rekisteröintimenettely:

- Ilmoituksenvarainen sosiaalipalvelu, josta PT tekee ilmoituksen hyvinvointialueelle ja palvelu tallennetaan Valveri –rekisterin lupaviranomaisen toimesta kun toimintaedellytykset täyttyvät
  - Toimintaedellytysten arvioinnin kohteena toimintayksikön (asumisyksikön) tilojen asiamukaisuus
- Toimintayksikön palveluihin kuuluu tai voi kuulua myös muita sosiaalipalveluja, joista tehdään sospa-lain mukainen ilmoitus ja ne tallennetaan ilmoituksen mukaisesti rekisteriin, jos toimintaedellytykset täyttyvät
  - Tukipalvelu
  - Kotihoito
  - Muut mahdolliset kotiin annettavat sosiaalipalvelut

Sosiaalista kanssakäymistä edistävä toiminta yhteisöllisessä asumisessa – muun palvelujen tuottajan tuottamana

- Sosiaalista kanssakäymistä edistävä palvelu voidaan tuottaa yhteisölliseen asumisen toimintayksikköön (asumisyksikköön);
  - a) asumisesta vastaava palvelujen tuottajan toimesta (sisältyy palveluun)
  - tai
  - b) alihankintana muun palvelujen tuottajan toimesta, jolloin palveluntuottaja on sopia-lain mukaisesti ilmoitusvelvollinen tuottamastaan palvelusta

Rekisteröintimenettely:

- Palvelujen tuottaja tekee ilmoituksen toiminnastaan sopia-lain mukaisen ilmoituksen ennen toiminnan aloittamista
  - Tuotettu palvelu tallennetaan Valveri -rekisteriin

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen (21 c§)

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen korvaa nykyisen tehostetun palveluasumisen palvelun.

- Vastaa nykyistä tehostettua palvelua ja palvelun sisältö pysyy pääosin ennallaan
- Hyvinvointialue vastaa ympäri vuorokautisen palveluasumisen järjestämisestä
- Palvelua tarjotaan iäkkäiden henkilöiden lisäksi myös muille asiakasryhmille kuten vammaisille henkilöille sekä mielenterveys- ja päihdekuntoutujille

Rekisteröintimenettely:

- Luvanvarainen sosiaalipalvelu
  - Luvan hakemiseen ja toimintaedellytysten arviointiin liittyen ei tapahdu muutoksia

Yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen samassa rakennuskokonaisuudessa (Shl 46 c §) (1/2)

- Rakennuskokonaisuudessa voi olla;
  - Yhteisöllistä asumista tuottava asumisyksikkö
  - Ympärivuorokautista palveluasumista tuottava asumisyksikkö
  - Tavalliseen asuntokantaa kuuluvia asuntoja (vuokra/omistus)
- Kun sama palvelujen tuottaja tuottaa yhteisöllistä asumista ja ympärivuorokautista palveluasumista samassa rakennuskokonaisuudessa, palvelut voivat muodostaa yhden yhteisen toimintayksikön.
  - Yksikön palvelun tuottamiseen varattu henkilöstö voi toimia yhden johdon alaisuudessa, jolloin mahdollistuu henkilöstön joustava käyttö.
  - Yksikön ympärivuorokautisen palveluasumisen ja yhteisöllisen asumisen asiakaspaikkoja voidaan käyttää joustavasti, mikäli toimitilat mahdollistavat asiakasturvalliset ratkaisut.
    - Asiakkaan palvelutarpeen lisääntyessä ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelu voidaan viedä asiakkaan luokse niihin asuntoihin, joiden kohdalla se on asiakasturvallista.
    - Yksikön toimintasuunnitelmassa on kuvattu yksikön palvelutuotanto ja sen organisointi sekä esitetty suunnitelma siitä, miten ympärivuorokautista palveluasumista olisi tarkoitus tarvittaessa toteuttaa esimerkiksi yhteisöllisen asumisen asukkaille varatuissa asunnoissa ja miten asiakasturvallisuus tulitisiin varmistamaan näissä tilanteissa.

Yhteisöllinen asuminen ja ympärivuorokautinen palveluasuminen samassa rakennuskokonaisuudessa (Shl 46 c §) (2/2)

Rekisteröintimenettelystä:

1. Kun sama palvelujen tuottaja tuottaa sekä ympärivuorokautisen palveluasumisen että yhteisöllisen asumisen palvelua sekä muita asiakkaiden tarvitsemia sosiaalipalveluja samassa toimintayksikössä, tulee palvelujen tuottajan hakea Sospa-lain mukainen lupa toiminnalleen
  - Lupahakemus sisältää tällöin ympärivuorokautisen palveluasumisen luvanvaraisena palveluna ja siihen liitettynä ilmoituksen yhteisöllisestä asumisesta.
  - Hakemuksessa tulee ilmoittaa myös muut yhteisöllisen asumisen asiakkaille ja/tai muille samassa rakennuskokonaisuudessa asuville asukkaille tarkoitetut sosiaalipalvelut, kuten esimerkiksi tukipalvelut ja kotihoito.

2. Mikäli eri palvelujen tuottajat tuottavat samassa rakennuskokonaisuudessa ympärivuorokautista palveluasumista sekä yhteisöllistä asumista, muodostavat nämä palvelut omat erilliset toimintayksikkönsä.
  - a) Ympärivuorokautista palveluasumista tuottavan palvelujen tuottajan tulee hakea lupa toimintayksikölleen
  - b) Yhteisöllistä asumista tuottavat palvelujen tuottajan tulee tehdä Sospa-lain mukainen ilmoitus hyvinvointialueelle.
  - Kummallakin toimintayksiköllä on oma vastuhenkilö, toimitilat sekä toimintaa ohjaava toimintasuunnitelma
    - Toimintasuunnitelmissa on kuvattu yksikön palvelutuotannon sisältö, toiminnan organisointi sekä suunnitelma henkilöstön mahdollisesta yhteiskäytöstä

Muuta huomioitavaa

Uusi vammaispalvelulaki (HE 191/2022) hyväksytty eduskunnassa

- Laki tulee voimaan 1.10.2023 lukien
- Lain toimeenpano käynnistymässä
- Tulee vaikuttamaan lupahallinnon toimintaan
  - Vaikutuksista tullaan tiedottamaan myöhemmin

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Yhteystiedot

anssi.tulkki@valvira.fi

valvira.fi

@ValviraViestii

Vaikuttava valvonta – vastuulliset toimijat